

Közüvélemény-büntetés

a megszokott rendtől
akár tulajdonságaival, akár cselekvésével
eltérő egyén felett
a közvéleményben kialakult kifogásoló értékítéletnek, nézetnek (→ bűn)
külsőleg megnyilvánuló,
egyéni vagy csoportos,
esetleg különböző eszközökkel való kifejezése.
Közvetlen célja a megszégyenítés, egyes esetekben a kényszerítés.

Szokásos és gyakori alakjai:

1. **Kapcsolat megszakítása, kinézés.** Figyelemre nem méltatás, szóba nem állás, lenézést kifejező taglejtés használata, a találkozás célzatos elkerülése, a hátat fordítás, a köszöntés mellőzése, ill. nem fogadása, a kézfogás megtagadása, a levél felbontatlanul való visszaküldése, az ajtó szándékos becsapása, kilépés abból a közösségből, amelynek az illető tagja, vagy valamely személyi eszközének (pl. fonóban a rokkának, tanácskozásban kalapnak) a kitétele stb. Megnyilvánulási formái még: a kiteszékelés, a → kimuzsikálás, kitáncoltatás. □

2. → **Megszólás, kibeszélés.** Ez történhetett titokban, négy szemközt, de némely faluban szokásos volt a közvélemény-büntetés nyilvános kikiáltása. Pl. a Jászságban néhány helyen Szent György napján a falu szélén kukoricaszárból máglyát raktak, és ott mindenkit szabad volt nyíltan megszólítani. Kalotaszegen a szapulás második napján bárkit szabad volt szidni, kibeszélni, megszólítani. □

3. **Csúfolás.** Sor kerülhetett rá szemtől szembe vagy hát mögött, pl. utána kiabálással, esetleg névtelen levél útján. Ide tartozik a pástilus, a papírgolyó, amelyre gúnyosan rá volt írva az elítélendő magatartás vagy esemény, s amelyet bedobtak a megszegyenített személy ajtaján, ablakán vagy udvarába. □

4. **Szitok, átok, eskü.** Legenyhébb a szitok volt, a szómágia elvén alapuló rossz kívánása, pl. □ húzzon össze a vizes görcs □. Ide tartozott az ördöggel vagy a fenével való fenyegetés. Az átok (elkárhoztatás, kiközösítés) súlyosabb volt, mert a nép hite szerint nem lehetett visszavonni, és azt tartották róla, hogy előbb-utóbb beteljesül. Az eskü az asszonyok fenyegetőzése volt. Az átokkal együtt járt sokszor a kitagadás. □

5. **Eltemetés.** Akkor alkalmazták, ha valaki rosszul kapálta meg a földjét vagy szántatlanul hagyta azt. A föld egyik végében sírdombot hánytak, rá keresztet vagy egy-egy tengericsövet tettek annak jelzésére, hogy talán meghalt a föld tulajdonosa, és azért nem volt a földje megmunkálva. □

6. **A külső megváltoztatása.** Régen hajlenyírással büntették a tolvajt, aki a vízimalomból lopott. Még nemrégiben is alkalmazták ugyanezt a közös munkában részt vevő és társaival szemben tolvajkodó személy ellen, akit közösen □ leginkább pokróc alatt □ meg is vertek. Több helyen (pl. Agárd, Nógrád m.) a teherbe esett leánynak a bába kontyot csinált; ha pedig menyasszony lett, párta és koszorú nélkül mehetett az esküvőjére és elvesztette azt a jogát, hogy a menyecskék között első helyen álljon a templomban, hátul a karzat alatt kellett állnia. □

7. **Charivari, macskazene, zángózás, csatrangolás** (Körösnagyharsány), kikolompolás (Geszt, Almásmál). A múlt század eleje óta Békés és Hajdú-Bihar megyék, valamint Erdély egyes részeiről ismert az a szokás, hogy főleg fiatalokból álló kisebb csoport felkeresi a házastársát elhagyó, de később a házassági életközösséget visszaállító nőt, ritkábban férfit, és

8. **Tuskóhúzás:** → vénlánycsúfolás (→ még: átok, → meghurcolás) □ Irod. Angyal Pál: A közvélemény-büntetés (Bp., 1933); Szendrey Ákos: Népi büntetőszokások (Ethn., 1936):

"Akasztófát"! - hangzott valamennyi torokból.

"Ülhet-e zöld asztalnál tovább is, ki a népnek az igazságot mindig hamis mértékkel szabta?"

"A pokolba vele! Ott morzsoljon kukoricát, láncon!" S ezután megszületett a végső jókívánság:

"Fogadja tehát, tisztelt úr, sok érdemeiért díszes tiszteletét a népnek, és akassza föl magát!"

Erre megzendültek a tülkök, vassfazekak, serpenyők és fűtyülők. Ezek kezdtek el ugatni, nyávogni, fűtyülni és püsszegni. S azzal, sicc! Sicc! Egy házzal odébb hömpölygött a forradalmi tömeg.

- Ez volt a macskazene - Magyarországon, 1848 izzó hónapjaiban.

(Forrás: Dr.Bélley Pál: Kíváncsiak klubja - <http://mek.oszk.hu>)